

PREZENTACJE MULTIMEDIALNE W WYSTĄPIENIACH NAUKOWYCH

pod redakcją naukową
Marioli Antczak

 WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU
ŁÓDZKIEGO

NAUKA – DYDAKTYKA – PRAKTYKA

**PREZENTACJE
MULTIMEDIALNE
W WYSTĄPIENIACH
NAUKOWYCH**

Department of Informatology and Bibliology, University of Łódź
Polish Librarians Association

MULTIMEDIA PRESENTATIONS IN SCIENTIFIC SPEECHES

Scientific editing
Mariola Antczak

SCIENCE – DIDACTICS – PRACTICE

 WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

Warsaw, Łódź 2023

Katedra Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

PREZENTACJE MULTIMEDIALNE W WYSTĄPIENIACH NAUKOWYCH

Pod redakcją naukową
Marioli Antczak

NAUKA – DYDAKTYKA – PRAKTYKA

Warszawa, Łódź 2023

Komitet redakcyjny serii wydawniczej
«NAUKA – DYDAKTYKA – PRAKTYKA»

Dariusz KUŹMINA – przewodniczący (UW), Mariola ANTCZAK (UŁ)
Barbara Budyńska (SBP), Ewa GŁOWACKA (UMK), Artur JAZDON (Poznań)
Maria JUDA (UMCS), Bożena KOREDCZUK (UWr), Michał ROGOŹ (UP w Krakowie)
Remigiusz SAPA (UJ), Barbara SOSIŃSKA-KALATA (UW), Bogumiła STANIOW (UWr)
Anna TOKARSKA (UŚ), Elżbieta ZYBERT (UW)

Mariola ANTCZAK – Uniwersytet Łódzki, Wydział Filologiczny
Katedra Informatologii i Bibliologii, 90-236 Łódź, ul. Pomorska 171/173

Recenzentki:

Prof. zw. dr hab. Iwona HOFMAN
Dr hab. Aneta FIRLEJ-BUZON, prof. UWr

Redaktor prowadzący (SBP):
Marta LACH

Redaktor inicjujący:
Urszula DZIECIĄTKOWSKA

Przygotowanie okładki i stron tytułowych:
Jacek BRZOZOWSKI

Redakcja techniczna i korekta:
Agnieszka KONOPKA

Skład i łamanie:
Grzegorz CZAPNIK

Korekta techniczna:
Anna JAKUBCZYK

Wydrukowano z gotowych materiałów dostarczonych do Wydawnictwa UŁ

© Copyright by Authors, Warszawa–Łódź 2023

© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Warszawa–Łódź 2023

© Copyright for this edition by Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Warszawa–Łódź 2023

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego i Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

ISBN SBP: 978-83-65741-99-8
e-ISBN SBP: 978-83-67723-02-2
ISBN WUŁ: 978-83-8331-266-8
e-ISBN WUŁ: 978-83-8331-267-5

CIP – Biblioteka Narodowa

Prezentacje multimedialne w wystąpieniach
naukowych / pod redakcją naukową Marioli Antczak ;
Katedra Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego,
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. – Wydanie I.
– Warszawa : Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich ;
Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2023.
– (Nauka, Dydaktyka, Praktyka ; nr 206)

*Książkę tę dedykuję moim doktorantom, obecnym doktorom
Monice Wachowicz i Michałowi Żytomirskiemu,
dziękując im za lata wspólnej pracy i nieustawanie w dążeniu do perfekcji.
Żywię nadzieję, że droga naukowa, przez którą przeszliśmy,
ale również ta, którą mamy przed sobą,
sprawia, że wspominając mnie, już zawsze będziecie doceniać
w życiu zawodowym i prywatnym
dbałość o szczegóły.*

Mariola Antczak

Spis treści

Wstęp	11
1. Wystąpienia na konferencjach naukowych.....	15
NATALIA SŁABOŃ	
1.1. Konferencje i wystąpienia naukowe: terminologia, geneza, stan badań, organizacja i przebieg	17
ALEKSANDRA STANISZEWSKA RADOSŁAW ZDANIEWICZ	
1.2. Cele konferencji naukowych.....	33
MAGDALENA GOZDEK	
1.3. Rodzaje i uczestnicy wystąpień naukowych	45
BARBARA HAC-ROSIAK	
1.4. Artykuł naukowy, referat, wykład: podobieństwa i różnice	63
IWONA LILLY	
1.5. Konferencyjny <i>dress code</i> i etykieta	79
2. Prezentacje w wystąpieniach naukowych.....	91
ANNA SIKORSKA	
2.1. Wprowadzenie do zagadnienia prezentacji multimedialnych: terminologia, geneza, stan badań i charakterystyka oprogramowania	93
ANNA SETKOWICZ-RYSZKA	
2.2. Prezentacje naukowe: planowanie i realizacja	117
MAŁGORZATA SYREK JAKUB SROKA	
2.3. Przygotowanie wystąpienia naukowego: audytorium, trema i próby	147
MAŁGORZATA SYREK JAKUB SROKA	
2.4. Wystąpienia naukowe wzbogacone prezentacją multimedialną: wygłaszanie.....	163
MARIOLA ANTCZAK	
2.5. Wystąpienia naukowe wzbogacone prezentacją multimedialną: ocena i ewaluacja.....	181

3. Ewolucje w przykładowych prezentacjach naukowych: autorskie *case studies* 207

IWONA LILLY

- 3.1. Ewolucja prezentacji *Social division in education in 19th century England* 209

ANNA SETKOWICZ-RYSZKA

- 3.2. Ewolucja prezentacji o wynikach porównawczego badania korpusowego 221

ALEKSANDRA STANISZEWSKA

- 3.3. Ewolucja prezentacji o podejściu ziemian do instytucji małżeństwa w XIX stuleciu w świetle literatury poradnikowej i ego-dokumentów 247

RADOSŁAW ZDANIEWICZ

- 3.4. Ewolucja prezentacji o reliktach średniowiecznego grodziska stożkowatego w Ciochowicach 261

Spis ilustracji 273

Spis tabel 279

Bibliografia zbiorcza 281

Załącznik

MAŁGORZATA SYREK

JAKUB SROKA

- Ćwiczenia służące wystąpieniom publicznym 305

Contents

Introduction	11
1. Presentations at academic conferences.....	15
NATALIA SŁABOŃ	
1.1. Conferences and scientific presentations: terminology, origins, state of research, organization and course	17
ALEKSANDRA STANISZEWSKA RADOSŁAW ZDANIEWICZ	
1.2. The goals of the academic conferences	33
MAGDALENA GOZDEK	
1.3. Types and participants of scientific speeches.....	45
BARBARA HAC-ROSIAK	
1.4. Scientific article, paper, lecture: similarities and differences	63
IWONA LILLY	
1.5. Conference dress code and etiquette	79
2. Presentations in scientific speeches.....	91
ANNA SIKORSKA	
2.1. Introduction to to the issue of multimedia presentations: terminology, origin, research status and software characteristic	93
ANNA SETKOWICZ-RYSZKA	
2.2. Academic presentations: planning and delivering.....	117
MAŁGORZATA SYREK JAKUB SROKA	
2.3. Preparing a scientific speech: the auditorium, stage fright and rehearsals	147
MAŁGORZATA SYREK JAKUB SROKA	
2.4. Scientific speeches enriched with a multimedia presentation: delivering.....	163
MARIOLA ANTCZAK	
2.5. Scientific speeches enriched with a presentation: assessment and evaluation	181

3. Evolutions in exemplary scientific presentations: proprietary case studies 207

IWONA LILLY

- 3.1. Evolution of the presentation about social division in education
in 19th century England 209

ANNA SETKOWICZ-RYSZKA

- 3.2. Evolution of the presentation about results of a comparative
corpus study 221

ALEKSANDRA STANISZEWSKA

- 3.3. Evolution of the presentation about landowners' approach to
marriage in the 19th century according to the guidance
literature and Ego-documents..... 247

RADOSŁAW ZDANIEWICZ

- 3.4. Evolution of the presentation about the relics of the medieval
conical settlement in Ciochowice..... 261

List of illustrations 273

List of tables 279

Collective bibliography..... 281

Attachment

MAŁGORZATA SYREK

JAKUB SROKA

- Exercises for public speaking..... 305

Wstęp

Wystąpienia na konferencjach naukowych to stały element działalności każdego badacza, ściśle związany z niezbędnym obszarem jego pracy, polegającej między innymi na komunikowaniu wyników swoich badań w środowisku. „Komunikacja naukowa jest dynamiczną, interdyscyplinarną dziedziną, która czerpie z wielu dyscyplin i obejmuje [...] wiele podejść naukowych” piszą w najnowszej książce *Komunikacja naukowa w Polsce* Izabela Warwas i Aldona Podgórnai-Krzykacz (Warwas, Podgórnai-Krzykacz, 2021), odwołując się do publikacji *Science Communication in the World*, Springer, Dordrecht z 2012 roku (Schiele, Claessens, Shi, 2012). Wspomniana „interdyscyplinarność” komunikacji naukowej jest powodem wykorzystania przez jej badaczy narzędzi i technik właściwych dla nauk społecznych i humanistycznych (Guenther, Joubert, 2017). Komunikacja naukowa służy transferowi wiedzy pomiędzy uczestnikami procesu komunikowania, o czym pisał między innymi Marek Nahotko, zwracając uwagę na znaczenie w procesie komunikacji środowiska cyfrowego (2014, s. 14).

Biorąc pod uwagę kierunki transferu nauki, należy rozróżnić trzy typy relacji jej uczestników: 1/ naukowcy – naukowcy (*scientific communication*), 2/ naukowcy – studenci (*scholarly communication*) i 3/ naukowcy – społeczeństwo (*science communication*) (por. m.in. Warwas, Podgórnai-Krzykacz, 2021, s. 2; Gwadera, 2017). W niniejszej monografii zwrócono uwagę na pierwszy z nich, który jest właściwy dla konferencji naukowych gromadzących przedstawicieli środowiska akademickiego, chociaż czasami ich uczestnikami bywają również zainteresowane grupy społeczne lub osoby prywatne.

Jakość komunikacji naukowej jest podstawą efektywnego przepływu informacji, w XXI wieku połączenie jej z wizualizacją wyników badań staje się wręcz niezbędne i oczekiwane przez odbiorców. Jednym ze sposobów przetwarzania informacji w postać multimedialną są prezentacje, które wzbogacają komunikację ustną i umożliwiają odbiorcom przekazu uruchamianie jednocześnie dwóch kanałów sensorycznych: słuchu i wzroku.

W publikacji sformułowano odpowiedzi na dwa główne pytania badawcze: „Jak przygotować dobre wystąpienie naukowe?” i „Jak przygotować dobrą prezentację multimedialną wzbogacającą wystąpienie naukowe?”. W wywodzie dążono do realizacji celów poznawczego i opisowego, ale również koncentrowano się na celu praktyczno-wdrożeniowym (por. m.in. Babbie, 2020). Wyniki prezentowanych w opracowaniu badań z wykorzystaniem metod: bibliograficznej, analizy i krytyki piśmiennictwa, heurystycznej i *case studies* mogą zostać wykorzystane przez praktykujących naukowców, doktorantów i studentów, reprezentujących różne dyscypliny.

Oddawana w ręce Czytelników książka nie jest zbiorem przypadkowych artykułów poświęconych wspólnemu zagadnieniu. Powodem jej powstania był zauważony na rynku wydawniczym deficyt prac o podobnym charakterze. Zawartość oraz struktura publikacji została opracowana przez redaktora tomu. Zaproszeni do współpracy autorzy wybrali jeden spośród proponowanych tematów.

Całość rozpoczyna rozdział poświęcony konferencjom i wystąpieniom naukowym w ujęciu teoretycznym. Natalia Słaboń zajęła się ich genezą i terminologią, Aleksandra Staniszevska i Radosław Zdaniewicz przedstawili najważniejsze cele takich spotkań, a tekst o uczestnikach wystąpienia naukowych napisała Magdalena Gozdek. Na różnice i podobieństwa między artykułem naukowym, referatem i wykładem zwróciła uwagę Barbara Hac-Rosiak, natomiast Iwona Lilly opisała wytyczne dotyczące *dress codu* i etykiety.

Rozdział drugi poświęcono prezentacjom multimedialnym w wystąpieniach naukowych, a wprowadziła w to zagadnienie Anna Sikorska, zajmując się ich historią oraz przeprowadzając rozważania terminologiczne wokół przewodniego przedmiotu badań. Tekst Anny Setkowicz-Ryszki, piszącej o celu, strukturze i zasadach opracowania slajdów w prezentacjach multimedialnych, stanowi część zasadniczą rozdziału. Przygotowanie wystąpienia na konferencji naukowej ze względu na specyfikę audytorium omówili Jakub Sroka i Małgorzata Syrek, podkreślając znaczenie prób przed wystąpieniem, ale również wskazując na sposoby radzenia sobie z treścią. Ci sami autorzy opracowali również kolejny podrozdział, poświęcony wygłaszaniu prezentacji, koncentrując się na roli

głosu. Ocena wystąpień naukowych wzbogaconych prezentacjami multimedialnymi i autoewaluacja prelegenta stały się przedmiotem rozważań Marioli Antczak, która rozbudowując część teoretyczną, przygotowała propozycję autorskiego formularza oceny, który może wykorzystać zarówno prelegent, jak i słuchacz. Prezentowane narzędzie może okazać się przydatne dla prelegentów, opiekunów naukowych doktorantów, prowadzących zajęcia ze studentami różnych kierunków oraz studentów. Po drobnych modyfikacjach skorzystać z propozycji mogą także nauczyciele, uczniowie szkół średnich, biznesmeni i szkoleniowcy.

Publikację kończy rozdział poświęcony refleksjom doktorantów z prac nad opracowywaniem prezentacji na wystąpienia konferencyjne. Analizują w nim swoje błędy i wskazują poprawki, które wprowadzili, aby ostateczny efekt był bardziej satysfakcjonujący. Zgromadzony materiał to swoistego rodzaju *case studies*, które mogą wykorzystać inni prelegenci pracujący nad jakością swoich wystąpień wzbogaconych prezentacjami multimedialnymi.

W aparacie pomocniczym Czytelnik odnajdzie rozbudowaną bibliografię, zawierającą niemalże trzysta opisów bibliograficznych, w której uwzględniono wszystkie wykorzystane przez autorów źródła informacji. Zebranie ich w jednym miejscu stanowi wartościowy materiał, wskazujący jak bogatą literaturę przedmiotu polsko- i anglojęzyczną wykorzystano w rozważaniach. Zebranie opisów wykorzystanych źródeł w jednym miejscu stanowi wartość dodaną i może stanowić punkt wyjściowy dla badacza szukającego literatury przedmiotu z zakresu szeroko pojętej komunikacji naukowej, konferencji i wystąpień wzbogaconych prezentacjami multimedialnymi.

Wspólnie ze współautorami publikacji życzę Czytelnikom dobrych wystąpień konferencyjnych, satysfakcji z wykonanej pracy i owocnej komunikacji w świecie nauki. Jeśli opracowanie to choć w części okaże się pomocne w realizacji wskazanych celów, będziemy więcej niż usatysfakcjonowani.

Mariola Antczak
redaktor naukowy

1

Wystąpienia na konferencjach naukowych

Natalia Słaboń

Uniwersytet Łódzki

Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych

e-mail: natalia.slabon@edu.uni.lodz.pl

ORCID: 0000-0002-2601-8941

1.1. Konferencje i wystąpienia naukowe: terminologia, geneza, stan badań, organizacja i przebieg

Pytania badawcze

- Czym jest konferencja naukowa i jaka jest jej geneza?
- Jaki jest stan badań poświęcony konferencjom naukowym?
- Jak zmieniało się rozumienie konferencji naukowej na przestrzeni lat (zakres działań, użyteczność, pojemność definicji)?
- Kto jest organizatorem, a kto odbiorcą konferencji naukowej?
- Jak przebiega proces organizacji konferencji naukowej i jakie są jego składowe?

Abstrakt: Autorka zdefiniowała pojęcie konferencji naukowej, podkreślając jak zmieniło się jego rozumienie na przestrzeni lat (począwszy od połowy XIX wieku). Przy pomocy metody desk research i krytycznej analizy literatury przedmiotu przedstawiono historię konferencji, omówiono typologię jej dotyczącą i specjalistyczną terminologię z nią związaną.

Abstract: The author defines the concept of a scientific conference, emphasizing how its understanding changed over the years (starting from the mid-nineteenth century). Using desk research and literature analysis methods, she presents the history of conferences, their typology, and specialist terminology relating to conferences.

Rozdział poświęcono genezie konferencji naukowych oraz terminologii z nią związanej. Próba zdefiniowania tego pojęcia oraz zsyntetyzowana rekonstrukcja jego historii, przeprowadzona jest przede wszystkim metodami bibliograficzną i krytycznej analizy literatury przedmiotu, zaś w mniejszym stopniu z pomocą metody heurystycznej. Metoda badań, zgodnie z zaproponowaną przez Mirosława Krajewskiego definicją, jest pewnym zbiorem „uzasadnionych zabiegów koncepcyjnych i instrumentalnych, obejmujących całość postępowania badacza, które w konsekwencji mają doprowadzić do zakreślonego problemu naukowego” (Krajewski, 2020, s. 18). Transparentność metodologiczna jawi się jako niezbędny element wprowadzenia, szczególnie w przypadku tak meta-naukowego zagadnienia, jakim jest próba stworzenia możliwie całościowego rozpoznania kultury i środowiska konferencji naukowych.

Zastosowano kilka technik badawczych (Krajewski, 2020, s. 22), były nimi: analiza treści, badanie dokumentów i materiałów (zastanych, jak również tworzonych intencjonalnie). Celem autorki było na poły opisowe, a na poły wyjaśniające ukazanie konferencji naukowej jako zjawiska naukowego, posiadającego własną historię, typologię i specjalistyczną terminologię.

Bibliografia obejmuje zbiór opracowań, które nie zostały poświęcone tylko tematowi konferencji naukowej, ale stanowią raczej o problemowym ujęciu tematu, umożliwiając próbę usytuowania zjawiska w kontekście naukowym. Brak opracowań monograficznych wymusił konieczność poszukiwań poza materiałami *stricto* naukowymi. Wykorzystano zarówno źródła internetowe (artykuły, wpisy, tutoriale), jak i piśmiennicze (podręczniki, antologie, poradniki).

Definicja i geneza

W 2019 roku grupa naukowców (prof. S.E.W. Widmalm, Uniwersytet w Uppsali, Szwecja, dr Jessica Reinisch, Birkbeck, Uniwersytet Londyński, Wielka Brytania, dr Charlotte Bigg, Centre Alexandre Koyre, Francja i dr Geert Somsen, Uniwersytet w Maastricht, Holandia) zainaugurowała trzyletni projekt badawczy, który poświęciła zagadnieniu konferencji naukowej (*The Scientific Conference: A Social, Cultural, and Political History*). Swoją decyzję naukowcy argumentowali powszechnością i rozległością zjawiska, które jawiły się im jako zupełnie niewspółmierne do znikomego zaawansowania badań nad historycznym oraz socjologicznym wymiarem zagadnienia. Odkryli także brak zainteresowania konferencją naukową jako przedmiotem badań, co unaoczniał im poziom dyskursu teoretycznego i brak ugruntowanej metodologii (Widmalm, 2019).

Projekt *The Scientific Conference: A Social, Cultural, and Political History* miał w założeniu zrekonstruować genealogię konferencji naukowej jako takiej, wypełniając „białe karty” blisko 150-letniej jej historii (Widmalm, 2019). Zauważonych deficytów nie należy jednak rozpatrywać jedynie z perspektywy dziejowej. Ów, dostrzeżony przez zespół europejskich naukowców problem nieobecności dyskursu naukowego wokół zagadnienia konferencji, wydaje się wypadkową przynajmniej kilku aspektów.

Przede wszystkim przytaczane przez zespół badawczy powszechność i rozległość zjawiska generują problem nieuchwytności definicyjnej (*Konferencja – czym jest, a czym nie jest?*, 2016). Brak metodologicznej auto-refleksji w międzynarodowym środowisku naukowym zaowocował trwałym, ale nie nieodwracalnym „rozmyciem” tego terminu. Konferencja naukowa jawi się więc jako ta, która została przez lata naukowych zaniebdań pozbawiona swojej swoistości, a co za tym idzie, także definicji, która byłaby oficjalnym, honorowanym przez międzynarodowe środowisko naukowe, wyznacznikiem konkretnych i mierzalnych wartości, jakości, procedur. Problem poboczny stanowić może także synonimiczność pojęć podrzędnych (temat rozwinięty będzie w dalszej części rozdziału), czy też wielość definicji słowa „konferencja”.

W słowniku *Britannica* (*Conference*, w: *The Britannica Dictionary*) zdefiniowano „konferencję” na trzy sposoby. Po pierwsze jako formalne spotkanie, na którym wiele osób zbiera się, aby porozmawiać o pomysłach lub problemach związanych z konkretnym tematem (np. medycyną czy biznesem), zwykle przez kilka dni. Po drugie, znacznie ogólniej, jako formalne spotkanie, na którym jednak niewielka liczba osób rozmawia o jakimś temacie. Po trzecie, wyjaśnienie najbardziej odległe od tematu tego opracowania, jako grupę drużyn sportowych (amerykańska tradycja sportowa).

Definicyjny diapazon, który powstaje w pewnym sprzężeniu dwóch pierwszych rozumień „konferencji”, pokazuje, jak różnie, w zależności od kontekstu i sytuacji, można ją rozumieć. Dążąc jednak do uchwycenia specyfiki konferencji naukowej, konieczne będzie ograniczenie się do pierwszej definicji – czyli licznego osobowo wydarzenia, które tworzy płaszczyznę do dyskusji na zadany wcześniej temat. Konferencja naukowa stanowi narzędzie służące wymianie wiedzy, myśli i poglądów osób zainteresowanych danym zagadnieniem badawczym. Może służyć ona również otwarciu debaty akademickiej na podjęty temat, czy też, interwencyjnie, nagłośnieniu konkretnego problemu w szeroko pojętym środowisku naukowym (Rogers, 2003, s. 16–17).

Pierwsza duża konferencja naukowa jest według badań zespołu projektu *The Scientific Conference: A Social, Cultural, and Political History* datowana na połowę XIX wieku. Czas ten przypada na okres wzmoczonej

migracji, będącej efektem rewolucji ekonomicznej i procesu industrializacji. Towarzysząca im urbanizacja oraz instytucjonalizacja życia społecznego, w tym i naukowego, ukonstytuowały zjawisko konferencji, czyniąc z niej odtąd niezbywalny element akademickiego obiegu produkcji i redystrybucji wiedzy (Rogers, 2003, s. 3). Konferencja już w tamtym czasie jawiła się jako punkt węzłowy, który łączył rozproszonych po regionie czy kraju naukowców, stanowiąc okazję do nawiązywania relacji w środowisku specjalistów, zwiększając przy tym świadomość skali rozwoju i instytucjonalizacji nauki (Egger i Carpi, 2011).

Stan badań nad konferencjami naukowymi

Oprócz przywołanych badań, próżno szukać naukowych źródeł poświęconych konferencjom naukowym, tym bardziej nie powinien dziwić brak opracowań „kanonicznych” dla rozwoju zagadnienia. Przeprowadzając wstępną kwerendę w poszukiwaniu opracowań poświęconych konferencjom naukowym można spostrzec, że zagadnienie (w tym geneza i typologia) nie doczekało się „naukowego rodowodu”. Obserwacja ta uwidacznia się już, gdy choćby pokrótce zanalizuje się konteksty, w których owo hasło figuruje najczęściej.

Nad wyraz często termin ten pojawia się w kontekście zjawisk z porządku dyskursu medialnego (konferencja prasowa – *news/press conference*), dyskursu biznesowo-politycznego (konferencja biznesowa; konferencja polityczna), czy też sportowego (konferencja jako grupa drużyn sportowych, głównie w USA). Stąd też wyszukiwanie hasła „konferencja naukowa” skazane jest poniekąd na filtrowanie informacji i wyników wyszukiwania w celu znalezienia treści, przynajmniej po części, odpowiadających naukowemu wymiarowi zagadnienia. Co istotne, obecny w literaturze przedmiotu szereg opracowań z pola biznesu czy mediów może okazać się pomocny w poszukiwaniu źródeł właściwych, a także sam w sobie stanowić zasób wiedzy specjalistycznej.

Działania zainicjowane przez przywoływany wcześniej zespół badawczy [projekt *The Scientific Conference: A Social, Cultural, and Political History*] można zanalizować jako znaczący „krok w tył”. Ów ruch wykonany został w celu stopniowej rekonstrukcji dyskursu naukowego wokół tego pojęcia, jak również zbadania przyczyn zaniechań i znaczących braków w badaniach nad konferencją naukową (Widmalm, 2019). Co warte podkreślenia, zainicjowany przez zespół projekt można odczytywać jako krok w stronę napisania pełniejszej i znacznie bardziej zdywersyfikowanej geograficznie genealogii tegoż zjawiska. Znakomita większość obecnych opracowań poświęconych zagadnieniu konferencji naukowej jest autorstwa

Amerykanów i prezentuje jedynie amerykański fragment historii konstytuowania się tego rozległego zjawiska.

W podobnym tonie wybrzmiewają założenia projektu *Placing Internationalism. International Conferences and the Making of the Modern World*, który śledzi trajektorię zmian w obrębie zjawiska konferencji, w tym leżących u jej źródła – uniwersalności oraz potencjału usieciwiającego (Heffernan et al., 2022). Mimo iż, jak wskazuje tytuł projektu, głównym problemem badawczym było zjawisko konferencji międzynarodowej, nie będzie nadużyciem, aby wypracowane na tym przykładzie tezy przenieść na grunt konferencji naukowej. Za przywołaniem wyników tychże badań, optowałoby również samo rozumienie społecznego znaczenia konferencji, która w oczach zespołu badawczego jawi się jako komunikacyjny węzeł, tj. miejsce spotkania ludzi, przedmiotów i idei w globalizującym się świecie (Heffernan et al., 2022).

W tej wykładni konferencji (międzynarodowej) zawiera się pewna sprzeczność, bądź nawet jej wewnętrzna ambiwalencja, która zdaje się tłumaczyć obecny, dość znikomy, stan badań nad tym zjawiskiem. Z jednej strony znaczący brak monograficznych opracowań poświęconych genezie konferencji naukowej jest tłumaczony nieuchwytnością zjawiska i brakiem rozpoczętej odpowiednio wcześniej naukowej refleksji nad jej specyfiką. Z drugiej zaś widoczna jest tendencja do „używania” konferencji jako swoistego klucza, a nawet pewnego narzędzia metodologicznego umożliwiającego nowe spojrzenie na dany temat, zjawisko, a nawet całą dyscyplinę naukową (Heffernan et al., 2022, s. 12).

Wraz z rozpoczęciem się XX wieku zmieniła się może nie sama specyfika konferencji naukowych, co raczej jej społeczna użyteczność, która wynikała w głównej mierze ze zmian społeczno-gospodarczych. Spotkanie specjalistów znacząco wykroczyło poza kwestię nauki i zaczęło służyć jako posiedzenie biznesmenów i przedstawicieli przemysłu i handlu (Rogers, 2003, s. 3). Można zaryzykować stwierdzenie, że wraz z pierwszymi dekadami XX wieku doszło do częściowej „komercjalizacji” i utowarowienia zjawiska, co w dalszej perspektywie przyczyniło się z jednej do jego demokratyzacji, z drugiej zaś do zatracania naukowej specyfiki.

Zaproponowane przez zespół badawczy projektu *The Scientific Conference: A Social, Cultural, and Political History* cztery przypadki badawcze (*case studies*) wynikają z próby zmapowania historii zjawiska konferencji naukowej i uchwycenia przełomów, przewartościowań oraz zewnętrznych okoliczności (czynników) warunkujących ten rozwój. Jak wynika ze wskazanego podziału (por. ilustracja 1), każdy z etapów projektu skupiał się wokół znaczącego i szerszego, pod względem społecznego oddziaływania, wydarzenia. W tym przypadku były nimi: popularyzacja wystaw światowych (EXPO), wykształcanie własnej specyfiki (przykład konfe-

rencji chemicznych), instytucjonalizacja i profesjonalizacja (samoorganizacja) w obrębie nauki, jak również recepcja Nagrody Nobla w świetle zimnowojennego napięcia politycznego.

Ilustracja 1. Case studies projektu *The Scientific Conference: A Social, Cultural, and Political History*

Źródło: opracowanie N. Słaboń

Pierwszy przypadek (*Conferences at exhibitions. Feasts of Progress. Scientific Conferences at Universal and International Exhibitions, 1889–1958*) porusza kwestię wpływu popularyzacji zjawiska wystaw światowych na wzrost liczby organizowanych konferencji naukowych. Widoczna od początku XX wieku bliska koegzystencja obu typów wydarzeń wpłynęła na ich jednoczesny rozwój, jak również stała się w krótkim czasie kwintesencją nowych form przestrzeni publicznych. Kluczową kwestią w tym przypadku okazał się czynnik przestrzenny, sprzyjający wzajemnej interakcji, jak i nowoczesna infrastruktura miejska (Paryż, Bruksela) (Mougey, Bigg, 2022).

W drugim *case study* (*Rituals at chemistry conferences. Convention Conventions. Rituals of Participation in Regular Chemistry Conferences, 1910–1960*) skupiono się na codzienności i rutynie konferencji naukowych. Dzięki bliższemu przyjrzeniu się spotkaniom poświęconym jednej dyscyplinie (chemii), badacze pragnęli uchwycić moment kształtowania się swoistej kultury konferencji naukowych, z pełnym uwzględnieniem okoliczności społeczno-politycznych tego okresu (obie wojny światowe) (Kotsou, Somsen, 2022).